

*Д.О. Онопрієнко, аспірант
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Стан і тенденції розвитку циркулярної економіки в сучасних умовах

Тези присвячені формуванню циркулярної економіки у глобальному вимірі як механізму реалізації Глобальних Цілей сталого розвитку. Відмічається, що більшість розвинених країн поставили за пріоритет у своїх довгострокових стратегіях застосування циркулярного виробництва. При цьому значна частина бізнесу вже включилася в трансформацію економічної моделі.

Циркулярна економіка являє собою нову модель економічного розвитку, засновану на реалізації замкнених циклів в процесах виробництва, обігу та споживання, яка дозволяє створити додаткову цінність. Як відомо, загальновизнаними базовими принципами її функціонування є принципи 3R: Reduce (скорочення споживання ресурсів), Reuse (повторне використання вироблених продуктів), Recycle (переробка побічних продуктів й відходів). Не зважаючи на те, що перехід до циркулярної економіки являє собою тривалий процес, вже сьогодні циркулярна економіка є невід'ємною частиною суспільного виробництва на всіх рівнях: від глобального до мікрорівня.

«Запровадження моделі циркулярної економіки, насамперед, шляхом орієнтації на енергозбереження, регенеративне екологічно чисте виробництво та споживання» було визнано механізмом реалізації однієї з Глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР), затверджених на Саміті ООН у вересні 2015 року[1]. Більшість країн ЄС, США, Японія, Південна Корея, Китай та деякі інші країни розвиток циркулярної економіки поставили за пріоритет у своїх довгострокових стратегіях, оскільки застосування циркулярного виробництва, на відміну від лінійного, дозволяє оптимально утилізувати відходи, зменшити дефіцит ресурсів і негативний вплив на довкілля та досягти за рахунок інновацій конкурентних переваг на міжнародних ринках.

Сьогодні понад 9% матеріалів у світовій економіці використовується повторно. При цьому багато бізнесів вже включилися в трансформацію нової економічної моделі. Так, з першої сотні списку Fortune Global 44% компаній обрали стратегію циркулярної економіки. Лідерами з впровадження принципів циркулярної економіки є виробництво товарів повсякденного попиту і автомобільна промисловість[2].

Найбільш значущі результати з точки зору переходу до циркулярної економіки демонструє Європейський Союз, де Європейська платформа ресурсоефективності, що об'єднує країни ЄС, покликана забезпечити перехід до циркулярної економіки, посилити глобальну конкурентоспроможність, сприяти сталому економічному зростанню та створити нові робочі місця. [ЗУ новому спеціальному плані – Circular Economy Action Plan, ухваленому Європейською Комісією у 2020 році передбачається низка інновацій та змін, реалізація яких дозволить до 2050 року перетворити Європу на кліматично-нейтральний континент, сприятиме е к о н о м і ч н о м у р о с т у , підвищенню

добробуту й рівня життя громадян, екологізації економіки і захисту довкілля. Відповідно до плану, передбачається подвоєння рівня повторного використання ресурсів у найближчі десять років та створення додатково 700 тис нових робочих місць.

Окремими напрямками розвитку циркулярної економіки в країнах ЄС є [4]:

1) *Переробка морського сміття*, яка може забезпечити його скорочення від 13% у 2020 році до 27% у 2030 році.

2) *Використання відходів будівництва та знесення* шляхом впровадження механізму оцінки екологічних показників нових будівель;

3) *Зниження харчових відходів* у виробництві, роздрібній торгівлі, сферах послуг харчування та домашніх господарствах як мінімум на 30% до 2025 року.

4) *Поліпшення управління і переробка відходів пластмас*. Передбачається, що до 2030 року вся пластикова упаковка повинна перероблятися.

5) *Сприяння переробці найважливіших сировинних матеріалів*.

За розрахунками інституцій ЄС «впровадження ресурсоефективних технологій...дозволить до 2030 року зменшити промисловий попит на сировину на 17-24%, річні витрати підприємств – на 630 млрд. євро», а перехід до циркулярної економіки у цілому збільшить ВВП Європи до 2030 р. на 17% [5].

На макроекономічному рівні сьогодні в окремих країнах, таких як Нідерланди, Китай, Шотландія, Фінляндія вже формуються національні моделі розвитку циркулярної економіки. На мікрорівні принципи циркулярної економіки втілюються за допомогою різних бізнес-моделей, стратегій та інструментів. Серед основних дослідники виділяють такі: дизайн майбутнього; спільне користування й віртуалізація; сегментація потоків; стратегія «товар як послуга»; повторне використання у виробництві; повторне використання у споживанні.

+Поштовхом до нового переосмислення положень щодо циркулярної економіки стали загроза кліматичної катастрофи, а також залежність багатьох країн від обмежених природних ресурсів, і в першу чергу енергетичних. В цих умовах особливого значення набуває створення так званих довговічних продуктів та підвищення ефективності повторного використання ресурсів у промисловому секторі. Сама природа циркулярної економіки передбачає широкий розвиток інноваційної моделі економіки.

Висновки

1. Циркулярна економіка, базовими принципами функціонування якої є скорочення споживання ресурсів, повторне використання вироблених продуктів та переробка побічних продуктів й відходів, стала невід'ємною частиною сучасної економіки. Поштовхом до її розвитку стали усвідомлення загрози кліматичної катастрофи, а також залежність багатьох країн від обмежених природних ресурсів, і в першу чергу енергетичних.

2. На сьогодні переважна більшість високорозвинених країн визначили пріоритетним застосування циркулярного виробництва, яке дозволяє не тільки оптимально утилізувати відходи і зменшити негативний вплив на довкілля, але й досягти за рахунок інновацій конкурентних переваг на міжнародних ринках.

3. Найбільш значущі результати з точки зору переходу до циркулярної економіки демонструють країни Європейського Союзу.

4. Лідерами з впровадження принципів циркулярної економіки є галузі з виробництва товарів повсякденного попиту і автомобільна промисловість.

5. На рівні підприємств принципи циркулярної економіки втілюються за допомогою різних бізнес-моделей, стратегій та інструментів.

Список літератури

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/SDG%20leaflet%20ukr_F.pdf;

2. Андерс Війкман та Крістіан Сконберг, “Циркулярна економіка та переваги для суспільства” [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-EconomyCoR-UA-2.pdf>. (дата звернення: 17.03.2021)

3. Нечитайло Д. З чистого аркуша: як працює і чим вигідна циркулярна економіка. - ЕП (Економічна правда) Середя, 2 вересня 2020, (дата звернення: 2.09.2020 17.03.2021);

4. С.М. Лихолат. *Циркулярна економіка як напрям промислової модернізації: передовий міжнародний досвід.* // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj5KvQ1MX9AhVix4sKHfZ4C3UQFnoECAwQAQ&url=http%3A%2F%2Fconfmanagement.kpi.ua%2Fproc%2Farticle%2Fview%2F230935&usg=AOvVaw0TmAEwA7rPWjYNhDJbNH6N>.

4. Communication from the Commission to the Euro-pean Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Re-gions “Towards a circular economy: a zero waste pro- gramme for Europe”. Brussels, 2.7.2014. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:50edd1fd-01ec-11e4-831f-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1&format=PDF.